vilji hans af Guðsvilja er nú ekki ófrelsi, heldur miklu fremur frelsi, og þannig er málsögnin leyst. Þegar menn ganga útfrá mannlegu frelsi sjálfu, þá er það sama eðli hans, ekki helgað í tímanum sjálfræði. Frjáls er maðurinn í nam og ae-vi, þegar hann er samhljóða sínu andlega eðli, þegar hann fylgir eftir Guðsboði og speki[illegible] sinni dráttum hans, drottnun-inar af Alheimi — heldur uppfyllir [illegible] Alföður boðunum og Speki[illegible], af takmarki hans, hin andlega — þegar hann fylgir þessum reglum vilja síns og Guðs og Spekinnar — þá er hann frjáls — og þetta er hann vilji, og á að vera hans vilji. Þannig hljóðar tign og sæla anda hans, hámarkið gnægtir, ást og líkandi hreinandi trú og hreinlyndleik-ing. Þessi er hans verulegur vilji — mun vitra og góða manns, sem er knúinn af heilögum Anda náðs og spekinnar = Anda Guðs. Þessi vilji mannsins er ekkert annað en Guðs vilji í Guðsmynd hans í anda mannsins. Mannsins verulegi vilji er hinn heilagi vilji Skaparans, sem birtist í vilja mannsins. Þetta er ekki neinn útvortis vald, eða annar [illegible] sem kemur utanað, heldur er það hinn innsti kjarni mannsins veru, þá maðurinn sjá [illegible] þessum Guðlega vilja, þá er það ekkert ófrelsi, heldur verður hann við það miklu fremur frjálsari, fyrst verður hann frjáls í orðsins [illegible]-innar, þegar hinn verulegi vilji ræður yfir hinum [illegible] vilja. Þannig verður maðurinn því ófrjálsari, sem hann er meira háður sínum eigin hættulega vilja. Sameiningin við Guð er því maðurinn fullkomnunarleiðin frjáls, því þegar hann gjörir vilja Guðs, þá gjörir hann í raun og veru sinn eigin vilja; því meira sem maðurinn, sem Guð býr í, gjörir eftir til[illegible]-gunum og boðunum hans og Spekinnar, þess kjarni er maðurinn Guði og betri maður og þá [illegible] hans innri, andlegi vilji honum í [illegible] mynd, og þetta er að hafa anda Guðs = anda náðs og spekinnar og kjarna af inni sinni [illegible]. Þannig hljóðar, að þar sem Andi Guðs er þar er frelsi, hið andlega frelsi, sem maðurinn á allur að leggja sig eftir að ná í sinn Anda!

13. grein. Misskilningur frelsisins.

Þegar einhver málsaðili, af þeim áður töldu, eða einhver hluti frelsisins er tekinn afneitaðir fram, þá kemur upp misskilningur á því. Þegar allt frelsið er gjört að sjálfræði, eða afneitað gjört úr takmarkinu frelsisins, og leggja þá í frelsið óbundna sjálfsákvörðun, þá kemur fram sú skoðun á frelsinu: Sjálfræðisskoðun (Indifferentismus). Frelsið er liberum indifferentiae; eða þá menn að neita algjörlega þessu atriði og einungis og einungis að taka fram nauðsyn og takmörkun frelsisins, þá kemur fram kenningin um bundna frelsið og forlagatrúna. Hvor af þessum skoðunum inniheldur nokkurn hluta af sannleikanum. Þessvegna er nauðsynlegt, að taka þessa [illegible] til skoðunar, því þær uppfylla hinn rjetta skilning — —

14. grein. Sjálfræðisskoðunin

álítur eðli frelsisins fólgið í þeim hæfilegleika að gjöra skilyrðislaust ákvarðað sig eins og það, hinn álítur frelsið ótak-markaðan kosningarvilja, sem í hverju takmarki gjöti kosið og hverju vetfangi að hverjum hæti því, sem það gjörir. Þessi skilningur á frelsinu, er hversu grunnhygginn. Fyrst er hin sú skoðun, að hjer er ekkert tillit tekið til sálarinnar, sem ho-rfinni einstökum er áskað eða ákvarðað —, maðurinn er slitinn úr sambandi við allt þetta, sem verður að hafa áhrif á þetta, og vera honum samgróið. En hvernig byrjar þessi skoðun nýðar allt samhengið í sjerkennilegleiki mannsins; hjer er ekkert hugmyndinni um viljaskaparana eða viljalögmálið = viljalöðun (Karakter). Enda menn eru eftir þessu ósamanhangandi gjörð-ir sem engu einingu eiga, og menn hlýt er ekkert hugmyndinni um hina sjerkennilega einkunn hans manns; því það er fólgið í því að vilinn hefur vissa lögun vissa stefnu, sem á alla er sjálfri sjer lík. Samkvæmt sjálfræðisskoðun-inni, ætti einn maður að gjöra í sama vetfangi að vera framan sem skynlítill maður og einlægur dirfður. Samkvæ-mt henni gjöti ekkert sjerkennilegt samfjelagslíf skapast, engum sjerkennilegum viss ákvarðað, því trúarlíf er bægt á því, að hann hafi sitt vissa sjerkennilega auðkenni; því skoðunin byggð á því, að hann gjöti í sama vetfangi [illegible] sjálfum sjer, gagnstætt. Í Guðfræðinni kemur þessi skoðun fram sem Pelag. gagnstætt Ág. skoðun. Þessi skoðun segir, að allt sjerkenni innibindi að frelsið er ekki skapað eins og fullkomið sjálfræði, þá gjöti ekki skapast sjerkennilegt [illegible]. Pel. ber fyrir sig lögmálsboðin, sem segja þú skalt. Þetta mundi ekki lögmálið gjöra, ef það frelsið væri ekki óbundið og

[illegible] öllum hvötum og böndum. Drottinn segir til Kains, drottnar yfir syndinni, og til Abrahams, gakk þú fyrir mínu augliti. Það gjörir ekkert ómögulegt nauð, að jeg eigi ekki að hlýðnast lögmálinu, og þessvegna gjörir ekkert heldur það tímabil hugast, að maðurinn gjöti ekki fullnægt kröfunum þess. En hvernig skipuleggja þeir til hinnar sjerstæð-legu ábyrgðar og [illegible]. Ég ver ekki viljinn ótakmarkaður, þá hefði [illegible] og hin sjerkennilega ábyrgð enga ábyrgð. Í [illegible]-inni liggur og [illegible] það gáfa. Það sama í þessu er það, að vilji hans einstaka er eiginlega allt. Maðurinn er slitinn úr öllu sambandi lífsins, ekki þjelagið meira kirkjunnar, sem lýk-ar því og þessvegna viljinn hafinn laus frá mannlegri náttúru. Gagnstætt þessari skoðun er hin Ágúst. sem kemur hjá Páli, Ágúst. og Lúth., hin neitar engum veginn, að hvert lögmálsins hafi gildi, en hin neitar Pelag. skoðun á lögm. Pel. skoðun er: lögm. segir, þú skalt þessvegna, gjörir þú; Hjer er trúarskoðun mögulegleikar að greina í sundur. Samkvæmt hinum [illegible] vilja, gjörir maðurinn fullnægt lögmálinu. en þá þessum mögulegleika er að eignina þann mögulegleika sem er í syndinni, hann er nú ekki samsvarandi hugsjóninni, en þessu sleppir Pelag. raunar. Það er mannsins hugsjón, að vera samhljóma lögmálinu, en þar er engan veginn sagt, að mannsins andlega kraftar gjöti auðið það. Ef maður-inn af eigin krafti, að gjöra gjört það góða, þá ætti það góða að vera auðið hans eigin náttúru, en einmitt það, að lögmálið segir, þú átt: bendir til þess, að maðurinn af sjálfu sjer gjörir ekki. Pelag. kenningin er því gjör-samlega skoðunarmáti. Maðurinn ætti eftir hans kenning að gjöra fullnægt lögmálinu, af eigin kraftinum; En kristindómurinn kennir, að einginn gjöti rjettlæst af verkunum (Ró. 3,20; Gal. 2,16.) — Þessvegna þarf maðurinn æðri hjálpar, frelsi hans er ekki sjálfu sjer hollvíg og þessvegna er það hjer að Páll og Ág. taka honum endur-minningu, svo hinn eiginngjarni vilji helgist og þá kemur æðri og helgari og háleitari skoðun. Yfirsjón Pelag. er að hafa, en gjætir ekki að, að hún er aflöguð af syndinni. Hann tekur Guðsmynd í manni eins og hún var upp-runalega, þá samviskan og iðrunin hafa ekki [illegible] tillit til þess, að maðurinn hefði gjört brotið, iðrunin, heldur að maðurinn hefði átt að breyta iðruninni. Hvorki samviskan er næst innra mannsins til hinns [illegible], hún er það [illegible] og dæmir, sem hinn innri maður leggur [illegible] mann, verulegi viljinn yfir hinn, því segir þessvegna ekki þá gefst, þá [illegible] hann breytir hinni hinni sönnu Guðsmynd, og sinn hennar hans sjerkennilega áhrif, sjer [illegible] frá hugmyndinni. Samkvæmt er skoðunin á iðruninni hans grunnhyggjur. Iðrunin er ekki einungis iðrun yfir hinni einstaka synd, heldur yfir hinu sjerlega ástandi mannsins. Þessi skoðun finnst hjá Páli og Ágúst. og Lúth. Það er ekki einungis hugsað yfir einstöku verkunum syndugs, iðrandi manns — (nema grunnfærir dáin talar maður ekki, eins og flestir Íslend-ingar um, og segir af þeim [illegible], dómurunum og [illegible] og nær öll þjóðin sem fylgir þeim eftir í bljúndni og vindinni fyrir fótunum þeirra, sem þó eru ekki annað en blóðþjófurinn og svika- og lúndvarar hinna) heldur yfir [illegible] af syndinni og [illegible] mannlegs [illegible] yfir [illegible], heldur yfir [illegible] mannkynsins. Pelag. skoðun [illegible] aftur [illegible] sínum, þegar talað er um einstakar syndir, þegar menn hvað [illegible] og [illegible] í syndinni þá er syndin skaðvein. og verk hans einstaka manns. Munurinn milli Pel. og Ág., gjöra menn honum samanað sambandið milli Nominal. og Real., þar — seinna segja, það almenna er hið verulega. Nom. það einstaka er það sem [illegible]. Ág. er í allri skoðun sinni Realisti; hann skoðar frelsið og eins syndina, hvernig eins og frelsi, og sína mannlegu náttúru, en hinns einstaka manns. Pelag. þannig máti samsvarar þar annað mát Nominal. leggur áherslu á það einstaka; einstaklingurinn er slitinn úr sameiningu við heildina. Pelag. Pelag.s og Ág.s skoðun verður að sameina, hinn einstaka verður að sameina og skoða í óslítanlegu sambandi við mannlega náttúru — —

15. grein. Determ.

Gagnstætt sjálfræðisskoðun, er kenningin um hið bundna frelsi, ósjálfræðisskoðun (Indifferentismus), hin leggur til grundvallar, að hann hlaut [illegible] að hafa sína [illegible]. Þessi skoðun gjörir lítið úr manninum [illegible] fullkomnari og ófullkomnari. Hið lægsta stig neitar tilveru frelsisins. Þetta stig bindur vilja mannsins að